

Utredning av modell för VindEl 2025

Styrelsen fick via motioner vid föreningsstämman 2024 i uppdrag att utreda modeller för VindEl. Styrelsen har tittat på fyra olika modeller enligt nedan.

1. Befintlig modell (gällande från 2025-01-01)

Den nuvarande prismodellen innebär att alla medlemmar betalar samma pris per kWh för VindEl. Priset är långsiktigt satt för att föreningen över tid inte ska gå med vare sig vinst eller förlust, i enlighet med föreningens ekonomiska mål.

Varje medlem har rätt att köpa ett visst antal kWh per andel (1000 eller 100 kWh beroende på andelstyp). Dessa kWh fördelas proportionellt efter hur mycket medlemmen konsumerar under året.

Från och med 1 januari 2025 innehåller modellen två nya justeringar:

- Profiljustering: gör det möjligt för medlemmar med kvartsmätning att påverka sin elkostnad genom att styra förbrukningen till billigare kvartar.
- Elområdesjustering: tar hänsyn till skillnader i elpris mellan olika elområden (t.ex. SE1–SE4), så att det för föreningen blir ett nollsummespel.

Syftet med förändringarna är att ge medlemmar incitament att påverka sin elkostnad, i linje med motioner som inkommit från medlemmar.

Fördelar med befintlig modell

- Alla medlemmar betalar samma pris per kWh för sin VindEl.
- Stabilitet över tid: Priset är satt långsiktigt för att undvika stora svängningar och ge förutsägbarhet för medlemmarna.
- Kopplad till föreningens ideella mål: Prissättningen bygger på att täcka kostnader utan att generera vinst, vilket stämmer med föreningens syfte.
- Förbättrad rättvisa från 2025: Införandet av profiljustering och elområdesjustering ger incitament till energieffektivitet och rättvisare pris beroende på var och när el används.
- Låg administrativ komplexitet: Modellen är relativt lätt att administrera.

Nackdelar med befintlig modell

- Svag koppling till marknadspris: Eftersom priset är fast, kan det ligga både över och under aktuella börspriser, vilket gör att medlemmarna inte alltid drar nytta av låga marknadspriser. Detta påverkar främst medlemmar med största delen av sin konsumtion under lågpristider, t.ex. sommarstugor.
- Långsam anpassning till förändringar: Priset justeras sällan, vilket gör att modellen inte är flexibel vid stora svängningar på elmarknaden.

2. Självkostnadsmodell

Självkostnadsmodellen utgår helt från föreningens faktiska kostnader och medlemmarnas elförbrukning. Syftet är att varje år uppnå ett så nära nollresultat som möjligt, det vill säga att föreningen inte går med vare sig överskott eller underskott. Priset till medlemmarna sätts månadsvis utifrån den beräknade förbrukningskostnaden, vilken beräknas genom att fördela föreningens servicekalkylkostnad (alla kostnader exklusive elintäkter) över den totala förbrukningen.

Modellen tar hänsyn till:

- Såld elproduktion (som sänker kostnaden).
- Köpt elförbrukning från elnätet (som höjer kostnaden).

Detta resulterar i ett dynamiskt månadspris som varierar beroende på produktion och inköpskostnader. Modellen är självbalansrande, vilket innebär att även om priset kan variera kraftigt mellan månader (ibland till och med bli negativt), kommer årsresultatet ändå att närma sig noll.

Fördelar:

- Transparent
- Årligt resultat nära noll ger trygghet för medlemmarna.
- Följer föreningens ideella målsättning att leverera el till självkostnadspris.

Nackdelar:

- Kan ge kraftigt varierande månadspriser.
- Risk för negativa priser vid överproduktion (dock minskar denna risk med fler medlemmar).

3. Standardkostmodellen

Standardkostmodellen bygger på en fast produktionskostnad per kWh, som kompletteras med en rörlig del baserad på börspriset från Nordpool (elområde SE3). Denna modell syftar till att bättre följa marknadsprisernas svängningar, framförallt när priserna är höga.

Priset till medlemmarna utformas som:

- En grundkostnad (ex. 52 öre/kWh).
- Ett tröskelvärde, där en viss andel av börspriset tas ut om börspriset överstiger ett visst belopp (ex. 75 öre).
- Olika nivåer för hur stor del av börspriset som adderas beroende på hur högt priset är.

Modellen är mer komplex och kräver simuleringar för att hitta balans mellan intäkter och kostnader. I tester har den presterat bra vid höga elpriser, men sämre vid låga priser.

Fördelar:

- Följer marknadens prisvariationer bättre.
- Bättre anpassad för att hantera år med mycket höga elpriser.

Nackdelar:

- Sämre resultat vid låga elpriser.
- Mer komplicerad att förstå och implementera.
- Risk för underskott om modellen inte kalibreras noggrant.

4. Intäktsmodellen ("Förskottsåterbäringsmodell")

I denna modell kopplas medlemmens konsumtion bort från produktionen. Istället får medlemmen en andel av intäkterna från föreningens sålda elproduktion. Denna andel fungerar som ett förskott på återbäring och fastställs på årsbasis vid föreningsstämman.

Utöver detta betalar medlemmen en fast månadsavgift, som är avsedd att täcka föreningens fasta kostnader – t.ex. administration, service och drift. Modellen liknar mer en investering med utdelning än ett traditionellt elavtal.

Eftersom modellen bygger på faktiska marknadsintäkter från försäljning, varierar det ekonomiska utfallet för medlemmen varje månad. Vid låg produktion eller låga elpriser kan det till och med innebära att medlemmen betalar mer än vad den får tillbaka.

En viktig skillnad mot övriga modeller är att månadsavgiften är momspliktig, vilket påverkar både administration och kostnadsbild.

Fördelar:

- Tydlig koppling till marknadsintäkter – medlemmarna får direkt del av föreningens försäljningsintäkter.
- Incitament att investera i produktion snarare än att anpassa sin förbrukning.
- Enklare prismodell för konsumtion – medlemmen köper sin el på egen hand och är inte beroende av interna självkostnadsberäkningar.
- Flexibel för framtida energimarknader, särskilt om egen produktion blir en alltmer ekonomisk tillgång snarare än direkt konsumtion.

Nackdelar:

- Högre osäkerhet för medlemmen – särskilt vid månader med låg produktion eller låga elpriser.
- Kostnad kan överstiga ersättning, vilket innebär att medlemmen vissa månader får betala in mer än hen får tillbaka.
- Moms på månadsavgiften – till skillnad från andra modeller, vilket både ökar medlemskostnaden och föreningens administrativa arbete.
- Mindre koppling till individuell elanvändning – ingen direkt påverkan genom ändrat förbrukningsmönster.

Styrelsens förslag

Det finns framtida förslag om förändringar kring så kallade energigemenskaper. Ingen av de prismodeller som presenterats ovan uppfyller i dagsläget kraven för vad en energigemenskap innebär. I en sådan modell ska varje medlem ha rätt att använda en andel av produktionen under varje kvart, och eventuellt överskott som inte används direkt ska kunna säljas vidare.

Utredningar har dock visat att endast cirka 15–20 % av produktionen kan utnyttjas av medlemmarna, eftersom vindkraften genererar el vid andra tider än då förbrukningen normalt sker.

Styrelsen anser därför att det är klokt att avvakta utvecklingen av regelverket för energigemenskaper och se hur detta kan komma att påverka föreningen framöver.

Styrelsen föreslår därmed att ingen förändring av prismodell görs i nuläget. De justeringar som infördes vid årsskiftet – såsom profil- och elområdesjustering – ger redan medlemmarna incitament att styra sin elförbrukning till tider med lägre elpris.